

המכות שהביא הקב"ה על המצרים: גילוי אור שלא היו מסוגלים לסבול

(לעילוי נשמת אמו"ר מוה"ר יהושע בן מוה"ר יונה ע"ה נפטר בשנת קודש כ"ז תבת שנת תשמ"א לפ"ק)

|| הרה"ג ר' פנחס פרידמן ||

לסבול האור הגדול, ורפוא לישראל שיתעדנו בו, אלו תוכן דבריו הקדושים.

"אשירה לה' כי גאה גאה"

יומתק לפרש בזה בשירת הים (שמות טו א): "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר, אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים". ופירש רש"י כתרוממו, וכוונתו על מה שתרגם אונקלוס: "נשבח ונודה קדם ה' ארי אתגאי על גותניא, וגאותא דיליה היא סוסיא ורכבה רמה בימא".

ויש לתמוה הלא משה רבינו ובני ישראל ביקשו להביע גודל התפעלותם מהקב"ה: "כי גאה גאה - ארי אתגאי על גותניא", וכי לא מצא משה רבינו פלא יותר גדול מזה, הלא נס זה של: "סוס ורוכבו רמה בים", הוא מילתא זוטרתא לעומת עצם הנס של קריעת ים סוף ושאר הנסים שעשה הקב"ה במצרים.

אך לפי האמור יש לומר שנתכוונו לומר שירה על התגלות השם הוי"ה בלי צמצום, וזהו שאמר: "אשירה לה'", היינו לשם הוי"ה ברוך הוא, "כי גאה גאה", שנתגלה במלוא הדרו והדרו בלי צמצום משם אלקים, ועל ידי גילוי גדול זה הכניע את המצרים: "סוס ורוכבו רמה בים", משום שלא יכלו לסבול גודל האור.

וזהו שתרגם אונקלוס: "נשבח ונודה קדם ה' ארי אתגאי על גותניא", כלומר עיקר השבח הוא שלא הכניע הקב"ה את המצרים באמצעות דינים וגבורות, אלא על ידי שנתגלה בלי צמצום: "וגאותא דיליה היא סוסיא ורכבה רמה בימא", שדוקא גילוי גדול זה גרם לכך שסוס ורוכבו רמה בים.

כפירת פרעה בשם הוי"ה

רעיון קדוש זה פותח לנו שער להבין מה שכתוב (שמות ה ב): "ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח". ומבואר בזה הקדוש (פרשת בשלח נב): כי כששמע פרעה שמושה ואהרן הזכירו שם הוי"ה באמרם: "כה אמר ה'", זה גרם לו להקשיח את לבו כי לא האמין בשם זה.

וביאר האריז"ל (שער הכוונות דרוש א' לפסח) שלא האמין רק בשם הוי"ה אבל בשם אלקים האמין, שהרי הוא עצמו הזכיר שם זה (בראשית מא לח): "ויאמר פרעה אל עבדיו הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו, ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת אין נכון וחכם כמורך". וצריך ביאור מדוע האמין פרעה דוקא בשם אלקים ולא בשם הוי"ה.

אמנם לפי דברי המגיד הקדוש ממעזריטש ז"ע מבואר הענין, כי פרעה לא האמין שהשם הוי"ה יתגלה בגודל בהירותו בלי צמצום בתוך הלבוש של שם אלקים, כי ידע שאין בכוחו לסבול אור גדול זה של שם הוי"ה בלי צמצום,

המגיד ממעזריטש ז"ע: הקב"ה הביא המכות על המצרים על ידי שנתגלה אור ה' בלי צמצום בשם אלקים
בחינה זו היא מעין הגאולה העתידה: הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה, צדיקים מתרפאין בה ורשעים נידונין בה
"וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה'
"אני ה'" מתגלה במצרים בלי הצמצום בתוך שם אלקים
גילוי אור זה הוא נ' שערי בינה, שבהם הכה הקב"ה את המצרים נ' מכות, ובהם הוציא את ישראל ממצרים

כן על דרך זו בבחינת: "מוציא חמה מנרתיקה" כמו שיהיה לעתיד לבא, דהיינו שנתגלה האור הגדול של השם הוי"ה בלי צמצום משם אלקים, ועל ידי זה נעשה בחינת נגוף ורפוא, נגוף למצרים שלא יכלו לסבול גודל האור, ורפוא לישראל שזכו להשיג האור של שם הוי"ה, והרי זה בבחינת (ישעיה יט כב): "ונגף ה' את מצרים נגוף ורפוא".

וזהו שאמר פרעה למשה רבינו (שמות ה ב): "מי ה' אשר אשמע בקולו", כי לא רצה להאמין שיתגלה השם הוי"ה בלי צמצום משם אלקים, אבל בסוף נתגלה השם הוי"ה בלי צמצום, ככתוב (שם יב כט): "ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור בארץ מצרים", שנתגלה השם הוי"ה בלי לבוש.

בדרך זו הוא מפרש דברי הנביא שהתנבא על לעתיד לבוא (מכה ז טו): "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". כי כמו שביציאת מצרים ראו ישראל נפלאות ה', על ידי שנתגלה האור הגדול של השם הוי"ה בלי צמצום, כן לעתיד לבא יתגלה הקב"ה באור הגדול של השם הוי"ה בלי צמצום, אשר זהו ממש ענין: "אין גיהנם לעולם הבא, אלא הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה, צדיקים מתרפאין בה ורשעים נידונין בה".

הנה כי כן זהו פירוש הכתוב (שם ה כב): "וישב משה אל ה'", ששב אל שם הוי"ה שהיה צריך להתגלות בלי צמצום, "ויאמר אדני למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתי, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך", כלומר שמאז בא לדבר בשם הוי"ה לא הועיל ואדרבה הרע לעם הזה.

על כן "וידבר אלקים אל משה", שנתגלה אליו הקב"ה בשם אלקים המצמצם את האור הגדול של השם הוי"ה, "ויאמר אליו אני ה'", שמעתה יתגלה על ידי השם הוי"ה בלי צמצום בתוך שם אלקים בבחינת: "מוציא חמה מנרתיקה", ועל ידי זה יבואו המכות על המצרים בבחינת נגוף ורפוא, נגוף למצרים שלא יוכלו

בדברי נעים זמירות ישראל (תהלים פד יב): "כי שמש ומגן ה' אלקים".

ויש לפרש הכוונה בזה על פי הידוע מדברי רבינו האריז"ל (ע"ח שער א ענף א), כי אם היה הקב"ה מתגלה לנבראים במלוא אורו הגדול והבהיר, לא היו הנבראים יכולים לסבול את אורו הגדול והיו מתבטלים ממצאיאיתם, לכן צמצם הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו את גודל בהירות אורו, והמשיך את אורו הגדול בצמצום גדול לפי ערך הנבראים כדי שיוכלו לסבול.

והנה כמו שאי אפשר לסבול את בהירות אור השמש, כי אם על ידי נרתיק שהוא בבחינת מגן על אור השמש, כן אי אפשר לסבול גודל האור של השם הוי"ה ברוך הוא רק באמצעות נרתיק, שהוא שם אלקים המצמצם ומסתיר את האור הגדול של שם הוי"ה. וזהו פירוש הכתוב: "כי שמש ומגן ה' אלקים", שם הוי"ה הוא אור גדול ונשגב בבחינת שמש, שאי אפשר לסבול גודל אורו רק על ידי מגן, שהוא שם אלקים המצמצם את האור הגדול של השם הוי"ה כדי שהנבראים יוכלו לסבול.

וזהו ביאור מאמר ריש לקיש בגמרא (נדרים ח): "אין גיהנם לעולם הבא, אלא הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה, צדיקים מתרפאין בה ורשעים נידונין בה". הכוונה בזה שעתה בגלות השמש שהוא רמז על אור הגדול של הקב"ה, הוא מצומצם ומוסתר בנרתיקו שהוא שם אלקים.

אבל לעתיד לבא יוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, שיתגלה אורו הגדול בלי צמצום, צדיקים מתרפאים בה כי יתענגו מגודל אורו, מחמת שיש להם תורה ומצוות שמזה נעשו לבושים שיוכלו לסבול אורו הגדול, אך רשעים שאין להם תורה ומצוות נידונין בה, כי לא יוכלו לסבול את האור הגדול הבלתי מצומצם.

יציאת מצרים בבחינת: "מוציא חמה מנרתיקה"

לפי זה אומר המגיד הקדוש ממעזריטש ז"ע, כי ענין יציאת ישראל ממצרים היתה גם

פרשתינו פרשת וארא: "וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה'". ידוע מה שעמדו המפרשים, [אלשיך הקדוש, נועם אלימלך, חתם סופר, ישמח משה, אגרא דכלה ועוד], הלא ידוע כי שם אלקים רומז על מדת הדין, ואילו שם הוי"ה רומז על מדת הרחמים, כמו שפירש רש"י (בראשית א א):

"בראשית ברא אלקים, ולא אמר ברא ה'; שבתחלה עלה במחשבה לבראותו במדת הדין, וראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת הרחמים ושתפה למדת דין, והיינו דכתיב (שם ב ד) ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים".

הנה כי כן מדוע פתח הכתוב כאן בשם אלקים שרומז על מדת הדין: "וידבר אלקים אל משה", וסיים בשם הוי"ה, שרומז על מדת הרחמים: "ויאמר אליו אני ה'". אולם בדרך הפשט כבר עמד רש"י על כך שמפרש:

"וידבר אלקים אל משה, דיבר אתו משפט על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה. ויאמר אליו אני ה', נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני, ולא לחנם שלחתיך כי אם לקיים דברי שדברתי לאבות הראשונים. ובלשון הזה מצינו שהוא נדרש בכמה מקומות, אני ה' נאמן ליפרע כשהוא אומר אצל עונש, כגון (ויקרא יט יב) וחללת את שם אלקיך אני ה'; וכשהוא אומר אצל קיום מצוות כגון (שם כב לא) ושמתם מצוותי ועשיתם אותם אני ה'; נאמן ליתן שכר".

אמנם ראוי להתבונן בדברי רש"י, מאחר ששם אלקים רומז על מדת הדין, מדוע בחר הכתוב להזכיר התואר "אני ה'", הן לענין קבלת שכר: "אני ה' נאמן ליתן שכר", והן לענין קבלת עונש: "אני ה' נאמן ליפרע", הלא לענין קבלת עונש היה יותר מתאים להזכיר "אני אלקים" שרומז על מדת הדין.

עוד צריך ביאור, איך מתיישב בזה מה ששאל משה רבינו את הקב"ה בסוף פרשה הקודמת (שמות ה כב): "למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתיני". כלומר יש כאן ב' שאלות: א) "למה הרעותה לעם הזה", דוקא באותו זמן שהלכתי בשליחותך הוציאם ממצרים, כמו שאמר פרעה באותה שליחות (שם ה ט): "תכבד העבודה על האנשים". ב) "למה זה שלחתיני", כלומר מדוע בחרתי לשלוח אותי להביא המכות על המצרים, הלא ענין זה להביא עונש על רשעים שייך יותר למלאכי חבלה, ולפי זה צריך ביאור מה שהשיב לו הקב"ה על ב' שאלות אלו.

הגילוי של המגיד הקדוש ממעזריטש ז"ע

כדי לבאר כל זה נקדים הקדמה נפלאה בענין יציאת מצרים, מדברי המגיד הקדוש הרבי ר' דוב בער ממעזריטש ז"ע בספר "אור תורה", לפרש הפסוק בפרשתינו: "וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה'", על פי מה שכתוב

לכן הראה לו הקב"ה שהמפלה שלו תבוא על ידי שיתגלה השם הוי"ה בלי צמצום, בבחינת **"וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה"**.

מעתה הרווחנו להבין מה שהזכיר הקב"ה כאן התואר **"אני ה"**, שמשמש הן לענין קבלת שکر: **"אני ה' נאמן ליתן שכר"**, והן לענין קבלת עונש: **"אני ה' נאמן ליפרע"**, שהרי כפי שלמדנו מדברי המגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע, נתכוון הקב"ה לגלות למשה באמרו: **"אני ה"**, כי המכות שיביא הקב"ה על המצרים, הוא על ידי התגלות השם הוי"ה בלי צמצום בשם אלוקים.

והנה ענין זה הוא בבחינת: "מוציא חמה מנרתיקה, צדיקים מתרפאין בה ורשעים נידונין בה", על כן בכוונה תחילה הזכיר הקב"ה התואר **"אני ה"** שמשמש הן לקבלת שکر והן לקבלת העונש, כי אכן בין העונש ובין השכר תלוי בהתגלות האור הגדול של השם הוי"ה, אשר צדיקים מתרפאין בה ורשעים נידונין בה.

נמצא כי בכל מקום שנאמר בתורה **"אני ה"**, הכוונה בזה על מה שיוציא הקב"ה לעתיד לבוא חמה מנרתיקה, שהוא גילוי האור של השם הוי"ה בלי צמצום, ועל ידי זה לצדיקים הפירוש הוא: **"אני ה' נאמן ליתן שכר"**, כי צדיקים מתעדינין בגילוי אור זה, ולרשעים הפירוש הוא: **"אני ה' נאמן ליפרע"**, כי רשעים נידונין בה.

נ' פעמים יציאת מצרים כנגד נ' שערי בינה

אלא שעדיין צריך ביאור, איך נתיישבו בזה שתי השאלות ששאל משה רבינו את הקב"ה: **"למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתיני"**. נקדים לבאר מעט מזעיר לפי השגתינו דברי המגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע, מהו מהות האור הגדול שגילה הקב"ה במצרים בלי צמצום, שהיה בבחינת נגוף ורפוא - נגוף למצרים ורפוא לישראל.

ונראה לבאר הענין בזה, על פי מה שמצינו בזוהר הקדוש (פרשת יתרו פג: ופה): כי בתורה נזכרו חמישים פעמים יציאת מצרים, כנגד חמישים שערי בינה שהוציא הקב"ה על ידם את ישראל ממצרים, [וכבר טרחו הרמ"ק ב"פרדס רמונים" (שער יג), והגר"א בביאורו לתיקוני זוהר (תיקון לב עו:), לכוון החשבון של נ' פעמים יציאת מצרים שבתורה].

ומבאר הזוהר כי כנגד חמישים שערי בינה אלו, צוה הקב"ה להמתין חמישים ימים מיציאת מצרים עד קבלת התורה. וכתב בשל"ה הקדוש (מסכת פסחים תורה אור אות כג) כי מטעם זה זכו ישראל לקבלת התורה ביום החמישים, כי התורה כלולה מחמישים שערי בינה, ובלשון קדשו:

"הדא הוא דכתיב (שמות יג יח) וחמושים עלו בני ישראל מארץ מצרים, וחמושים כתיב, בכח חמשים שערים יוכל היא שנת החמשים בה יצאו עבדים לחירות, ולזה נזכרת יציאת מצרים חמשים פעמים בתורה, ואחר צאתם ממצרים לחמשים יום, קיבלו התורה הכלולה מחמשים שערי בינה".

ענין זה מובא גם בזוהר הקדוש (ח"א רסא: בתוספת ביאור, כי כמו שיציאת מצרים היתה על ידי חמשים שערי בינה, כן לעתיד לבא יגאל הקב"ה את ישראל על ידי חמישים שערי בינה, וזהו פירוש הפסוק (מיכה ז טו): **"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"**, כי כמו שביציאת מצרים נתגלו נ' שערי בינה, כן לעתיד לבוא **"אראנו נפלאות"** - **נ-פלאות היא אותיות נ' פלאות**, שיתגלו נ' פלאות שערי בינה.

בספר "אדרת אליהו" להגאון מווילנא זי"ע (מהדו"ד פר' בלק כג ז) מוסיף על כך חידוש נפלא, על פי המבואר בגמרא (ר"ה כא:): **"חמישים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן**

ניתנו למשה חסר אחד, שנאמר ותחסרהו מעט מאלקים". על כן מ"ט פעמים שנזכרו בתורה יציאת מצרים שהם כנגד מ"ט שערי בינה, נאמרו על ידי משה רבינו שזכה להשיג מ"ט שערי בינה.

אך יציאת מצרים שנזכרה בדברות הראשונות בפרשת יתרו (שמות כ ב): **"אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים"**, הוא פעם החמישים שהזכיר הקב"ה יציאת מצרים בתורה, [כי אף שנזכרו בתורה יציאת מצרים אחר כך אין מוקדם ומאוחר בתורה], נמצא כי הוא מכוון כנגד שער החמישים מנ' שערי בינה שאפילו משה רבינו לא השיגו, על כן שמענו מאמר זה מפי הקב"ה בכבודו ובעצמו ולא על ידי משה רבינו עכדה"ק.

וכן מבואר עוד בזוהר חדש (שם קלד:): **"ועוד והנה נער בוכה - ב"ו כ"ה דאתמר ביה ויפן כ"ה וכ"ה, ואיהו כלילא מחמשיין תרעין דבינה דאתמסרו למשה, ובהון ויך את המצרי, ובהון מחא חמשיין מחאן במצרים, ועלייהו אתמר (איכה ב יג) מי ירפא לך, הדא הוא דכתיב (דברים לב לט) מחצתי ואני ארפא, במאי דמחצתי למצראי אני ארפא לך"**.

ובתרגום ללשון קודש:

"ועוד והנה נער בוכה - ב"ו כ"ה שנאמר בו ויפן כ"ה וכ"ה, והוא כלול מחמישים שערי בינה שנמסרו למשה, ובהם ויך את המצרי, ובהם הכה חמישים מכות במצרים, ועליהם נאמר מ"י ירפא לך, זהו שאמר הכתוב מחצתי ואני ארפא, במה שמחצתי למצרים אני ארפא לך".

הקב"ה שלח את משה רבינו להביא המכות על המצרים, כי המכות באו על ידי נ' שערי בינה שהם אור התורה זוהר הקדוש: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" נ' פלאות הם נ' שערי בינה שבהם יגאל אותנו "ושמרת כל חוקיו", היינו כל התורה הכלולה מחמישים שערי בינה, כ"ל בגימטריא נ' שערי בינה "כל המחלה אשר שמתי במצרים" - כ"ל בגימטריא נ' שערי בינה שבהם הכה את המצרים

הרי לנו דברים ברורים ונהירים, כי בחמישים שערי בינה שהכה הקב"ה את המצרים, בהם עצמם הוציא את ישראל ממצרים, אשר על כך נאמר: **"מחצתי ואני ארפא"**, במה שמחצתי את המצרים בהם ריפאתי לישראל מגלות מצרים, וזהו רמז הפסוק: **"כי גדול כים שברך מי ירפא לך"** - **מ"י דייקא שעולה בגימטריא נ' שהם נ' שערי בינה, בהם ירפא אותנו הקב"ה גם מגלות הזה לעתיד לבוא.**

"מוציא חמה מנרתיקה" גילוי נ' שערי בינה

כיון שבאנו לידי כך הרווחנו להבין דברי המגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע, שמפרש הפסוק: **"וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה"**, כי המכות שהביא הקב"ה על המצרים, הוא על ידי שגילה הקב"ה את האור הגדול של השם הוי"ה בלי צמצום, והרי זה בבחינת: **"מוציא חמה מנרתיקה"**, אשר צדיקים מתרפאים בה ורשעים נידונין בה, ולפי המבואר הכוונה בזה על שורש אור התורה שנתגלה בחמישים שערי בינה.

[ונראה להביא סימוכים לכך, כי השם הוי"ה רומז על בינה ישש בה נ' שערים, שבהם הביא הקב"ה המכות על המצרים, מדברי התיקוני זוהר (תיקון כא מב:): **"ואינון מארי צלותין ומסתכלים בשם הוי"ה דאיהו בינה, דנחתא עלייהו בתוקפא דגבורה, כולהו עאלין מקוימיהו ואתקיים בהו סוס ורוכבו רמה בים, דא י"ם נ' שערי בינה נ' אתוון דקריאת שמע"**].

והנה באור גדול זה הכה הקב"ה את המצרים בחמישים מכות, ובאור גדול זה הוציא הקב"ה את ישראל ממצרים בבחינת: **"מחצתי ואני ארפא"**, באותו אור שמחצתי למצרים ריפאתי לישראל, כי המצרים לא יכלו לסבול גדול האור, ואילו ישראל שהם קשורים ואחוזים בתורה כמאמר הזוהר הקדוש (פרשת אחרי עג:): **"ג' דרגין אינון מתקשרין דא בדא קוב"ה אורייתא וישראל"**, יכלו לסבול האור הגדול של שורש התורה.

בדרך זו יתבאר ביתר שאת מאמר ריש לקיש: **"אין גיהנם לעולם הבא, אלא הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה, צדיקים מתרפאין בה ורשעים נידונין בה"**. לפי האמור הכוונה בזה על שורש אור התורה שהם נ' שערי בינה שיתגלו לעתיד לבוא, כמבואר במדרש (ויק"ר יג ג) על דברי הנביא (ישעיה נא ד): **"כי תורה מאתי תצא"** - **"אמר הקב"ה תורה חדשה מאתי תצא, חידוש תורה מאתי תצא"**.

והנה הצדיקים שעסקו בתורה במסירות נפש כל ימי חייהם מתרפאין בה, כי על ידי שנתדבקו בתורה הקדושה ששרשה נ' שערי בינה, יזכו להתענג על האור הגדול של נ' שערי בינה, אבל רשעים שאין להם תורה ומצוות נידונין בה, כי לא יוכלו לסבול את האור הגדול של נ' שערי בינה שיתגלה לעתיד לבוא.

יומתק לפרש בזה (שמות טו כו): **"ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלקיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו, כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאיך"**. הכוונה בזה כי אם ישמרו לקיים כל התורה הכלולה מנ' שערי בינה, אשר על כך רומז הכתוב: **"ושמרת כל חוקיו"** - **כ"ל בגימטריא נ' שהם נ' שערי בינה.**

כי אז **"כל המחלה אשר שמתי במצרים" - כ"ל דייקא בגימטריא נ' מכות, "אשר שמתי במצרים"** על ידי נ' שערי בינה, **"לא אשים עליך כי אני ה' רופאיך"**, פירוש אותו **אני ה"** הנאמר בפרשתינו: **"וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה"**, הנה בזה אני רופאיך, שהרי כך למדנו מדברי המגיד ממעזריטש זי"ע, כי **"אני ה"** הנאמר כאן הכוונה על גילוי אור ה', שהוא נ' שערי בינה שהמצרים נידונין בו וישראל מתעדינין בו.

התשובה על שתי השאלות של משה רבינו

הנה כי כן יומתק להבין התשובה העמוקה, שהשיב הקב"ה למשה רבינו על שתי שאלותיו, שאלה א: **"למה הרעותה לעם הזה"**, כי מאז שבאתי בשליחותו של מקום הרע מצבם, שאלה ב: **"למה זה שלחתיני"**, הענין הוא כי משה רבינו חשב שהקב"ה מכה את המצרים פשוטה כמשמעה, לכן שאל **"למה זה שלחתיני"**, שהרי ענין זה להעניש את הרשעים הוא למלאכי חבלה.

לכן כדי להשיב לו תשובה על שתי שאלותיו: **"וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה"**, אשר הביאור בזה כדברי המגיד ממעזריטש זי"ע, שגילה לו הקב"ה שהמכות על המצרים יבואו, על ידי הגילוי של אור ה' בלי התלבשות בשם אלוקים, אשר כפי מה שנתבאר אור גדול זה הוא נ' שערי בינה שורש התורה.

נמצא לפי זה כי עתה כשהגיע הזמן להביא על המצרים המכות על ידי חמישים שערי בינה שהוא אור התורה, אין לך שליח יותר מתאים לכך ממשה רבינו נותן התורה, אשר ב"ישמח משה" (פרשת בלק). הטעם שלא קינא משה קנאת ה' צבאות במעשה זמרי, כי מאחר שהיא הלכה ואין מורין כן, על כן משה שהוא שורש התורה לא היה יכול לנהוג כן], ולכן בחר הקב"ה דוקא בו לשלוח אותו להביא המכות על המצרים.

ובזה הוא קיבל גם תשובה על השאלה הראשונה: **"למה הרעותה לעם הזה"**, כי מאחר שעמדו ישראל לזכות לגילוי שורש אור התורה של נ' שערי בינה, הנה אי אפשר לזכות תורה כי אם על ידי יסורים המזככים את האדם, כמבואר בגמרא (ברכות ה:): **"תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר, שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל, וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורין, אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא"**.